

سیر مطالعاتی
امر بہ معروف ونہی ازمکر
در منابع دینے

تہیہ و تنظیم:
روح اللہ شیرزاد
مرکز آموزشے پڑوہشے راہرشد

سرشناسه : روح الله شیرزاد
عنوان و نام پدیدآور: سیر مطالعاتی امر به معروف و نهی از منکر؛ منابع دینی، روح الله شیرزاد
مشخصات نشر : قم: انتشارات چلچراغ، ۱۴۰۱
مشخصات ظاهری : ۹۱ ص. : ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س م.
شابک : ۹۷۸۶۰۰۶۷۰۵۴۱۵
وضعیت فهرست نویسی : فیبا.
موضوع : امر به معروف و نهی از منکر.
موضوع : * Enjoining what is good and prohibiting what is evil
موضوع : امر به معروف و نهی از منکر -- جنبه های قرآنی.
موضوع : * Enjoining what is good and prohibiting what is evil. -- Quranic teaching
موضوع : سیر مطالعاتی
شناسه افزون: مرکز آموزشی پژوهشی راه رشد - موسسه فرهنگی هنری دلدادگان حقیقت

سیر مطالعاتی امر به معروف و نهی از منکر در منابع دینی

نویسنده: روح الله شیرزاد
فنی هنری: موسسه فرهنگی-هنری دلدادگان حقیقت
ناشر: انتشارات چلچراغ
چاپ: بوستان کتاب قم
نوبت چاپ: اول - پاییز ۱۴۰۱
قطع: رقعی
شمارگان: محدود
شابک: ۹۷۸۶۰۰۶۷۰۵۴۱۵
قیمت: ۴۵.۰۰۰ تومان

آدرس: قم ناشران همکف پلاک ۴۶
شماره تماس: ۰۹۳۶۱۵۳۱۸۱۰
سایت: www.aprosHD.ir

فهرست

- ۷ سخن مؤسسه
- ۹ مقدمه
- ۱۵ معرفی کلی مراحل سیر مطالعاتی
- ۱۵ امر به معروف و نهی از منکر
- ۲۱ کتابشناسی سیر مطالعاتی مرحله مقدماتی
- ۵۵ کتابشناسی سیر مطالعاتی مرحله تکمیلی

سخن موسسه

اسلام دین زندگی است و مجموعه آموزه های آن برای ارتقای کمی و کیفی و رشد و تکامل انسان است. در این راستا، یکی از عوامل کلیدی و اثرگذار؛ امر به معروف و نهی از منکر است که میان آن و همه حوزه های اخلاقی، اجتماعی، اعتقادی، اقتصادی و... روابط ناگسستی وجود دارد که اهتمام جدی در تحقق کمی و کیفی آن می تواند در صیانت مسائل دینی و انجام خواسته های خداوند، سنت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله)، رعایت حقوق افراد و رشد و شکوفایی جامعه نقش بسزایی داشته باشد.

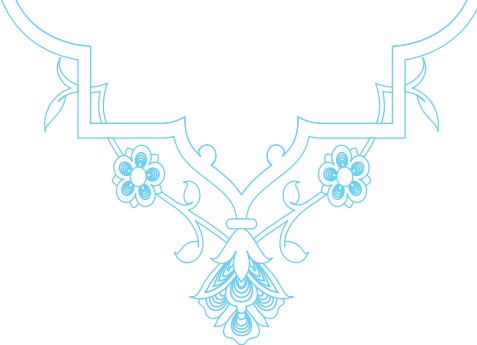
از این رو امر به معروف و نهی از منکر، در قرآن یکی از فرائض دینی شمرده شد و افراد جامعه ایمانی برای تحقق آن نسبت به یکدیگر ولایت دارند، چونکه از جمله ملاک های برتری امت اسلامی دانسته شد و زمینه های برخورداری جامعه اسلامی را از حمایت و جلب رحمت الهی، قرار گرفتن در زمره صالحان و رستگاری جامعه ایمانی فراهم خواهد نمود.

موسسه فرهنگی و هنری دلدادگان حقیقت که به برکت انقلاب اسلامی تاسیس گردید تا در راستای نشر معارف اسلامی، دغدغه های امام خمینی (ره)، مقام معظم

رهبری (مدظله) وشهدای گرانقدر گامی بردارد تا در بصیرت افزائی ورشد بالنده جامعه ایمانی نقشی داشته باشد یکی از موضوعات مهم و تاثیر گذار در جامعه را احیا و فرهنگ سازی امر به معروف و نهی از منکر می داند که در جهت احیا و فرهنگ سازی این فریضه به توسعه مطالعات از طریق معرفی منابع نگاشته شده به مخاطبین و فعالان در این عرصه همت گماشته است.

کتاب حاضر با عنوان سیر مطالعاتی امر به معروف و نهی از منکر در منابع دینی که از سوی محقق ارجمند جناب حجه الاسلام و المسلمین، روح الله شیرزاد نگارش یافته است، منبع بسیار مفیدی برای معرفی آثار ارزشمند نویسندگان در این زمینه به محققین و دغدغه مندان به امر به معروف و نهی از منکر می باشد.

موسسه فرهنگی و هنری دلداگان حقیقت

مقدمه

به طور معمول با مطالعه و سیرمطالعاتی دو هدف را می‌توان دنبال کرد:

۱. نتیجه مطالعات رسیدن به تخصص در یکی از رشته‌های علمی و یا رفع یک ابهام و اثبات یک فرضیه است. که در این صورت باید موضوع مشخص شود و کتاب‌های مربوطه سطح‌بندی و اولویت‌بندی شود و جهت مطالعه و فیش‌برداری آن اقدام شود. ۲. مطالعه به عنوان یک تغذیه فکری و نیاز روحی به شمار می‌آید که به طور معمول انسان نیاز دارد جهت تقویت اطلاعات عمومی و اطلاعات مذهبی خود از کتاب‌های مختلف استفاده کند و آنچه مهم است تداوم مطالعات است. زیرا هرکتابی را بخواند بالاخره مطالبی به علمش افزوده می‌شود و انس با کتاب به خودی خود مطلوب است.

به طور کلی هرکتابی که معرف صفات خوب انسانی و الهی باشد و بدی‌ها و رذایل درونی انسان و بیرونی جامعه را به او معرفی کند و راه ریشه‌کن کردن آنها را بیاموزد، از کتب مفید محسوب می‌شوند.

کتاب‌هایی که با مطالعه آنها راه‌رشد و تعالی و نحوه پیمودن آن بر انسان روشن و آشکار گردد و گره از مشکلات فردی و اجتماعی او بگشاید و او را قدمی رو به سعادت جلو ببرد.

مقام معظم رهبری در اهمیت و ضرورت برنامه‌ریزی مسئولان در سوق دادن مردم

به کتابخوانی و سیر مطالعاتی فرموده‌اند:

«بعضی از ذهن‌ها اهل کتابند، منتها کتاب آسان، کتابی که احتیاج به فکر کردن نداشته باشد. عیبی ندارد، این هم کتاب خواندن است، نفی نمی‌کنیم اما بهتر از این، شیوه کتابخوانی، این است که انسان در مجموعه کتابخوانی خود بتواند پیامزد کتاب آسان را - فرض کنید رمان را، خاطره را، کتاب‌های تاریخی آسان را با کتاب‌هایی که احتیاج دارد به فکر کردن، مطالعه کردن، این نوع کتاب‌ها را باید وارد مقوله کتابخوانی کرد.

ذهن را عادت بدهیم به این که اهل تأمل باشد، اهل تدقیق باشد؛ ذهن کار کند، در مواجهه با کتاب فعالیت کند، این احتیاج دارد به راهنمایی. یکی از چیزهایی که ما امروز خیلی احتیاج داریم، برنامه‌های مطالعاتی برای قشرهای مختلف است. بارها اتفاق می‌افتد که جوان‌ها را، نوجوان‌ها را به کتابخوانی تشویق می‌کنیم، مراجعه می‌کنند، می‌گویند آقا چه بخوانیم؟ این سوال یک جواب ندارد. احتمالاً جواب‌های متعددی دارد. مجموعه متصدیان امر کتاب روی این مساله باید کار جدی بکنند؛ در بخش‌های مختلف، برای قشرهای مختلف، به شکل‌های مختلف، با تنوع متناسب، سیر مطالعاتی درست کنند؛ اول این کتاب، بعد این کتاب، بعد این کتاب.

وقتی که جوان، نوجوان، یا کسی که تاکنون با کتاب انس زیادی نداشته است، وارد شد، حرکت کرد، راه افتاد، غالباً مسیر خودش را پیدا خواهد کرد.»^۱ مسأله امر به معروف و نهی از منکر به عنوان یک مسأله مهم و البته مغفول در جامعه اسلامی هرازچندگاهی مورد توجه و اشاره برخی از دغدغه‌مندان و فعالان در این زمینه قرار گرفته و جهت اشاعه و اجرای صحیح آن نکات و شیوه‌هایی را اتخاذ نموده‌اند. با بررسی آموزه امر به معروف و نهی از منکر در میان کتب، آرا و نظریات فقهای

شیعه، خواهیم یافت که به جایگاه، حدود، شرایط و شیوه‌های این دو فریضه توجه چندانی نشده و این فریضه با ارزش و والا و با گستردگی بسیاری که در آیات و روایات به صراحت بیان گردیده است، تنها در بابتی آن هم ذیل فصل جهاد در کتب فقهی گنجانده شده است. از علل چنین کم‌توجهی به فریضتین شاید کارکرد ذاتاً اجتماعی آن و حکومتی بودن آن باشد و از آنجاکه شیعه تا بحال حکومتی مستقل نداشته و قدرت نیافته تا بتواند این فریضه الهی را در جامعه به کار ببندد، علمای شیعه نیز در تبیین و توسیع موضوع و ساخت قواعد آن نظیر سایر مسائل دینی (فقهی) تلاشی ننموده‌اند.

از سوی دیگر با آغاز انقلاب اسلامی و تأکید امام خمینی بر جایگاه و تأثیر امر به معروف و نهی از منکر در پیشبرد اهداف عالیه نظام اسلامی و لزوم حاکمیتی کردن آن، برخی گمراهان و یا جاهلان با تحریف تعریف امر به معروف و نهی از منکر و به غلط اجرا نمودن آن، جایگاه واقعی فریضه را مخدوش و آن را تنزیل و تقلیل داده‌اند. بر این اساس ضرورت ایجاب می‌کند تا در جهت آگاه‌سازی مردم و ایجاد گفتمان امر به معروف و نهی از منکر در جامعه، از ابزارهای مختلف در تحقق این امر استفاده نمود. روش‌هایی قبیل آموزش، برگزاری نشست‌ها، جلسات و همایش‌های علمی، تهیه و تدوین نشریات و مجلات و ... که هر کدام به میزانی در رسیدن به این هدف نقشی موثر و مفید را ایفا می‌نمایند.

اما چنان که روشن است شرکت در دوره‌های آموزشی، نشست‌ها و سایر فعالیت‌های علمی جهت آشنایی با امر به معروف و نهی از منکر، برای بسیاری از افراد جامعه مقدور نیست، و این در حالی است که بسیاری علاقه‌مندند از طریق مطالعه آزاد، با مسأله امر به معروف و نهی از منکر آشنا شوند که به نظر می‌رسد که در این حد نیز لازم است از تجارب و راهنمایی‌های استادان فن بهره‌مند شوند.

از این رو مرکز آموزشی پژوهشی راه‌رشد برای تدوین برنامه سیر مطالعاتی، منابع

موجود را به دو بخش منابع دینی و منابع علوم انسانی تقسیم نموده است که سیر مطالعاتی نیز بر همین اساس در دو بخش ارائه خواهد شد. در مرحله بعدی کلیه کتاب‌های موجود در این زمینه را بر اساس عناوین مصوب گردآوری، و در قدم بعدی با تشکیل جلسات متعدد و با استفاده از نظر اساتید متخصص حوزوی و دانشگاهی در این حوزه، آثار مناسب‌تر را برای مخاطبین گزینش کرده است. منابع معرفی شده در این سیر مطالعاتی، از میان حدود ۵۰۰ اثر موجود در این موضوع انتخاب شده است و عدم معرفی دیگر منابع به معنای غیر مفید بودن آنها نیست؛ بلکه این سیر، برای برداشتن گام‌های اولیه مطالعه در این موضوع تهیه شده است. با این امید که با مطالعه منابع پیشنهادی، با کتاب‌های دیگر نیز آشنا شوند.

سیر مطالعاتی امر به معروف و نهی از منکر در منابع دینی در دو سطح مقدماتی و تکمیلی تنظیم شده است که سطح اول آن، برای دانش‌آموزان، جوانان و دانشجویان و طلاب تا مقطع سطح دو یا کاردانی و کارشناسی است و سطح دوم برای دانشجویان یا طلاب مقطع کارشناسی ارشد و دکترا یا سطوح عالی پیش‌بینی شده است.

اهداف و روش

مرحله اول: دوره مقدماتی؛ با رویکرد تبیینی-توصیفی و با هدف آشنایی و باورسازی جهت گفتمان‌سازی و تحکیم عقیدتی مخاطبان تعیین شده است.

مرحله دوم: دوره تکمیلی؛ با رویکرد تحلیلی-اثباتی و با هدف توسعه آگاهی علمی و آشنایی با آداب و شیوه‌های اجرایی و راهکارهای عملی کردن فریضه امر به معروف و نهی از منکر و نیز و با رویکرد انتقادی به آسیب‌های احتمالی و قطعی اجرای فریضه امر به معروف و نهی از منکر جهت تقویت توانمندی دانش‌پژوهان می‌باشد.

هدف از ارایه این سیر مطالعاتی عبارت است از:

۱. آشنایی با منابع پژوهشی و آموزشی امر به معروف و نهی از منکر؛
۲. ایجاد نظام فکری و بسترسازی اولیه جهت ایجاد گفتمان امر به معروف و نهی از منکر؛
۳. آشنایی عمومی با گستره تعریف و ابعاد علمی، پژوهشی و اجرایی امر به معروف و نهی از منکر در علوم قرآنی و تفسیر و احادیث و فقه و کلام و سایر علوم اسلامی؛
۴. زمینه سازی مناسب برای ورود مؤثر و تخصصی به مباحث و نقد و بررسی دقیق و علمی و ارائه خلأهای پژوهشی فریضتین؛
۵. آشنایی با آداب و شرایط و احکام امر به معروف و نهی از منکر؛
۶. آشنایی با سیره و روش معصومین و اولیاء الهی در اجرای امر به معروف و نهی از منکر؛
۷. زمینه سازی برای کشف استعداد های برتر در تربیت مربی و پژوهشگر امر به معروف و نهی از منکر.

ویژگی های این سیر مطالعاتی به شرح زیر است:

۱. با توجه به تنوع مخاطبان از لحاظ علمی، تلاش شده این برنامه در دو سطح تنظیم شود تا علاقه مندان با توجه به استعداد، سوابق مطالعاتی و سطح تحصیلی و علمی خود مرحله متناسب را انتخاب کنند؛
۲. در برخی موارد کتاب هایی تقریباً هم تراز معرفی شده تا مخاطب مخیر به مطالعه یکی از آنها باشد؛
۳. سیر کتاب ها از مقدماتی به تکمیلی و پیشرفته و هر کدام در دو سطح تعیین شده است؛
۴. به دلیل وجود سطوح مختلف، این برنامه برای استفاده طلاب جدیدالورود

تا فضیله‌ی سطوح عالی و مدرسان ارجمند مفید و نیز دانشگاهیان و سایر اقشار فرهیخته نیز می‌توانند از آن بهره‌گیرند؛

۵. بعضی از منابع آموزشی امر به معروف و نهی از منکر نیز معرفی شده است؛
۶. ترکیب کتاب‌ها به گونه‌ای است که هم دانش‌افزایی کند و هم انگیزه بخش و اثرگذار باشد و در هر سطح به انگیزه، دانش و مهارت توجه شده است؛
۷. منابع معرفی شده، از میان آثار موجود است و ممکن است در آینده آثار بهتری نیز منتشر شود که در بازنگری‌های بعدی معرفی خواهند شد.

موضوعات این سیر مطالعاتی در ۸ بخش به شرح زیر معرفی شده است:

۱. چیستی و چرایی امر به معروف و نهی از منکر؛
 ۲. معناشناسی واژگان و مصطلحات امر به معروف و نهی از منکر؛
 ۳. آثار و برکات امر به معروف و نهی از منکر؛
 ۴. چگونگی و شیوه‌های اجرای امر به معروف و نهی از منکر؛
 ۵. احکام امر به معروف و نهی از منکر؛
 ۶. امر به معروف در سیره امامان معصوم و بزرگان؛
 ۷. پاسخ به پرسش‌ها و شبهات امر به معروف و نهی از منکر؛
 ۸. منابع آموزشی امر به معروف و نهی از منکر.
- در پایان از اساتید محترم حجج اسلام والمسلمین آقایان محمود لطیفی، محمود مهدی پور، محمدعلی معلی، جواد محدثی، محمود شریفی، حسن شیرزاد، سید محمود مدنی بجستانی، محمد عابدی میانجی، محمد اسحاق مسعودی (دامت توفیقاتهم) که ما را در تهیه و تنظیم این مجموعه یاری نمودند تقدیر و تشکر می‌کنیم و منتظر پیشنهادهای و نظرهای تکمیلی صاحب نظران هستیم تا فهرست موجود، کامل‌تر و مورد استفاده علاقمندان قرار گیرد.